

УДК [811.161.2'373.46:004:316.422]

**ТЕРМІНОЛЕКСИКА ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ
В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ
(структура, семантика, етимологія)**

Данило Крохмальний

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел : 032 239 43 55
ел. пошта: Danylo.Krokhmalnyi@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7167-4964>*

У статті йдеться про терміносистему цифрової держави, що з'явилася в Україні в перші десятиліття XXI ст. і пов'язана з оцифруванням усіх послуг, які вона надає особі для полегшення ведення документації в усіх сферах життя. Зрозуміло, що гаджети в усіх своїх формах і моделях заповнили наше існування. Без них сьогодні не обходимося ані в суспільному, ані в особистому житті. Гаджетами послуговуються сьогодні всі: діти, підлітки, працівники різних сфер освіти, науки, техніки, виробництва, побуту, люди похилого віку – пенсіонери.

Зі смартфона можна замовити квитки на потяг чи літак, оплатити квартплату, замовити ліки чи продукти, отримати медичні послуги. А сьогодні, коли Україна перебуває у воєнному стані – отримати довідку про рідних чи близьких, допомогу біженцям, стати на військовий, медичний чи інший облік. Цифрові трансформації активно забезпечують потреби створення цілісного механізму сучасних змін, який входить до компетенції Міністерства цифрової трансформації України. Терміни та їх поняття становлять інтерес з погляду процесів формування механізмів державного урядування, проникнення реформ у різні сфери: права, економіки, освіти, науки, культури, виробництва, побуту тощо.

Автор звертається до аналізу термінологіки інтернет-порталу та інформаційного наповнення проєктів цифрової трансформації, враховуючи їхню специфіку. Ознайомившись із важливими державними документами, зібрано та опрацьовано лексеми та їхні сполуки, що стосуються цифровізації держави, за структурою, походженням, з'ясовано значення й моделі найуживаніших термінів цієї сфери. Здійснено екскурс в історію цієї галузі, окреслено основні етапи її становлення та утвердження. Об'єктом опису стала терміносистема новітньої науково-практичної сфери, а предметом – її фахова лексика. Оскільки це відносно нова наукова практика, то до неї причетні всі члени суспільства, й ознайомитися з її базовими поняттями та термінами буде корисно як українцям, так й іноземцям. Це стане темою і предметом лекцій, практичних занять, розмов, діалогів, порад, дискусій, суперечок, підказок, рекомендацій.

Ключові слова: цифрова держава, термінологіка цифровізації, українська мова.

DOI:

Словник “Мислово”, який фіксує неологізми року, визнав слово ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ словом 2019 року. Слово “діджиталізація”, утворене від англійського “digitalization”, що в перекладі означає “оцифрування” або переведення інформації в цифрову форму. Впровадження його у практику спричинило зміни в усіх сферах суспільного життя, пов'язаних із використанням цифрових технологій, тобто розпочався процес переведення різноманітної інформації у всіх її формах – текстовій, звуковій, графічній – у цифровий формат, зрозумілий сучасним гаджетам. Так почався шлях створення цифрової держави, у центрі якої – людина. Концепція такої інновації закодована в акронімі ДІЯ. Щоб утілити ідею держави в смартфоні, того ж 2019 року створили Міністерство цифрової трансформації на чолі з Михайлом Федоровим. Мета Міністерства – цифровізація 100% державних послуг, щоб “побудувати найзручнішу країну в світі”.

Компанія Kitsoft на замовлення Міністерства цифрової трансформації Укра-

їни розробила найпотужнішу IT-платформу державних сервісів, що надає понад 100 популярних послуг онлайн, якими користуються понад 19 мільйонів громадян. Цифрова держава передбачає застосування сучасних цифрових технологій, таких як: інтернет, хмарні обчислення, великі дані (Big Data), штучний інтелект (ШІ), інтернет речі (IoT), блокчейн тощо задля підвищення доступності державних послуг для громадян, та зниження бюрократичного навантаження для країни. Станом на 26 квітня 2024 року на офіційному інтернет-порталі Міністерства цифрової трансформації України подано 94 проекти, які охопили різні галузі знань: економіку, юриспруденцію, медицину, освіту...

Стан дослідження питання. Про цифрову парадигму як основу цифрового бізнесу, цифрового підприємства, цифрової трансформації писали Ю. Нікітін та О. Кульчицький [7], про політику цифровізації в моделі економічного розвитку – А. Дем'яненко, про цифрову модернізацію економіки України – В. Ляшенко [4], про діджиталізацію як неминучий процес розвитку української економіки Д. Долбієва [2] та ін. І. Ментинська простежила становлення комп'ютерної термінології на тлі розвитку інформаційних технологій в Україні, відзначивши етапи утвердження комп'ютерної галузі, вплив англійців та стрімкий розвиток і послідовну систематизацію галузевої терміносистеми від 1990-х до наших днів [5].

Лінгвістичного аналізу терміносистеми цифрової держави ще немає чим і зумовлена актуальність теми. Об'єктом дослідження стала терміносистема новітньої науково-практичної сфери, а предметом – її фахова лексика за походженням, значенням, будовою. Мета статті – розглянути історію становлення терміносистеми, її термінологію за структурою, походженням та значенням.

Дещо з історії питання. Процес цифровізації почався з появою та поширенням перших комп'ютерів у 1950-х роках. У 1956 р. було створено технологію, яку й досі використовують у системних блоках, серверах та гаджетах для зберігання інформації. Спочатку працівники Бібліотеки Конгресу США в 1965–1966 рр. створили програму MARC (з англ. “Machine-Readable Cataloging”) для отримання даних каталогізації у формі, яку змогла б прочитати машина і здійснити пошук. Відтак, у 1971 р. проєкт Gutenberg дав можливість робити копію творів (тих, які вільні від авторського права) в електронному вигляді. Тобто було закладено основу методики оцифрування документів.

1 січня 1983 року вважають офіційним днем народження Інтернету. До цього різні комп'ютерні мережі не мали стандартного способу зв'язку один з одним. Звичайні користувачі змогли скористатися Всесвітнім павутинням лише через 8 років – у 1991 р., і з того часу інтернет почав набирати популярності.

Через тринадцять років (1996) з'явилася американська пошукова компанія Google. Це був науково-дослідницький проєкт Ларрі Пейджа та Сергія Бріна, які тоді вчилися в Стенфордському університеті в Каліфорнії. Цей університетський проєкт був особливий, тому що містив у собі новаторську ідею, яка дала можливість аналізувати відношення між сайтами, а не просто сортувати пошукові завдання за кількістю збігів на сторінці певного слова.

У січні 2009 р. з'явилася криптовалюта. Розробником біткоіна та відповідно блокчейн-системи, за допомогою якої ця криптовалюта генерується, був Сатоші Накамото. Але справжнє його ім'я нікому достеменно не відомо. Завдяки створенню віртуальних грошей сформовано новий криптовалютний ринок та цілу індустрію з капіталізацією майже \$3 трлн. Із часом з'явилися інші види криптовалют, які отри-

мали назву “альткоїни”. Це свідчить про те, що вони “альтернативні монети”, але головним усе ще залишається Bitcoin.

Отже, за 70 років цифрові технології надзвичайно потужно розвинулися. Сьогодні спектр їхнього різноманіття вражає, як і завдання, які вони виконують. Сучасний гаджет містить у десятки разів більше функціональних можливостей, ніж величезні перші комп’ютери.

Україна станом на 2022 рік зробила значний прорив у своїй цифровізації. Початком поглиблення й зосередження на цифровому розвитку держави та розвитку цифрової політики в Україні можна вважати прийняття на початку 2018 р. Концепції розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018–2020 рр. Важливим етапом при цьому стало створення у 2019 р. Міністерства цифрової трансформації України – Мінцифри України. Юридично Мінцифри почало своє існування з постанови Кабінету Міністрів від 18 вересня 2019 р. № 856. Саме в цій постанові прописано основні засади, цілі та принципи діяльності Мінцифри.

В Україні впроваджено концепції Цифрової держави, що охоплюють: електронний уряд, е-декларування, електронні дані, відкритий бюджет, доступ до інтернету, кібербезпеку. Деякі з основних проблем, із якими стикається Україна в контексті цифровізації держави, охоплюють: корупцію, нестачу фінансування, відсутність єдиної стратегії та координації. Торкнулася цифрова держава й системи управління містом, що охопила блоки: “Територія”, “Транспорт”, “ЖКГ” (житлово-комунальне господарство), “Соціальне забезпечення”, “Наука і культура”, “Організації” тощо. Як бачимо, за п’ять років діджиталізація зробила значний поступ у своєму розвитку, що породило цілу систему фахової лексики та термінології.

Розгляд основного матеріалу. Розглянута термінологіка нараховує 340 термінів, зібраних із різних джерел: друкованих фахових видань, статей з інтернету. За своєю структурою це однослівні терміни: *блокчейн, вебдоступність, мінцифри, цифровізація, кібератака, кібербезпека, кіберзброя, кіберскладник* та ін.; кількаслівні: двокомпонентні: *єдиний портал, інформаційні системи, хмарні обчислення, цифрова держава, цифрова трансформація* тощо, трикомпонентні: *діджиталізація державних послуг, сплата електронного збору, онлайн реєстрація прав, єдиний державний реєстр* і под., чотирикомпонентні: *вимога нотаріального посвідчення підпису, запровадження електронних форм документів, фіксація публічно доступних даних* і т. п., багатокомпонентні: *Геопросторова карта розміщення рибогосподарських водних об’єктів; підсистема електронних послуг “Внутрішньо переміщені особи”, підсистема електронних послуг “Соціальні послуги”*. Звичайно, перелічити всі зібрані терміни в одному абзаці немає потреби, однак одразу спостерігаємо, що терміни нижчого порядку стають основою для творення термінів вищого, наприклад: *онлайн – онлайн заява, онлайн звернення, онлайн реєстрація прав...; державний реєстр – єдиний державний реєстр – єдиний державний реєстр юридичних осіб ...*

Проаналізуємо кожну структурну групу зокрема. Таких однослівних лексем є найменше – 83. По суті, більшість із них це складні слова-композиції та юкстапозити, утворені зі сполук кількох коренів. До істинно скорочених лексем належить: *Дія* – від “Держава і я”, англ. Diia), що позначає мобільний застосунок, вебпортал і бренд цифрової держави в Україні, який розробило Міністерство цифрової трансформації України. Дію вперше презентовано 2019 р. й офіційно запущено 2020 р. [Вікіпедія].

До термінів-комполітів зараховуємо терміни: *цифровізація, блокчейн, веб-*

браузер, вебдоступність, вебвмісту, вебекономіка, вебкомпоненти, вебоглядач, вебсайт, вебсторінка.

Слово “цифровізація” складається з двох частин – цифро+ віз(ація), що трактовано як насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними. Іншими словами – це перетворення всіх державних послуг на зручні онлайн-сервіси. Поняття *цифровізація* та цифрова трансформація детально описала низка зарубіжних учених: МакАфі, С. Бреннан, Д. Креїсс, П. Вайл, С.Ворнер, а також вітчизняні – О. Вишневський, О. Гудзь, В. Ляшенко [4].

Блокчейн – це децентралізована база даних, яка складається з послідовності “блоків”. Кожен блок містить інформацію (записи) і є зв’язаним із попереднім і наступним блоком. Оскільки блокчейн є децентралізованим, всі його учасники мають доступ до всієї інформації в ньому. Це забезпечує високий рівень прозорості та відкритості. Його використовують у сфері фінансів, логістики, здоров’я. Blockchain – термін утворений поєднанням двох англійських слів: “block” – блок та “chain” – ланцюг.

Слова з компонентом *веб-* так само посідають чільне місце в цифрових технологіях. Це зокрема: *веббраузер, вебдоступність, вебвмісту, вебекономіка, вебкомпоненти, вебоглядач, вебсайт, вебсторінка.* Наприклад:

Веббраузер – (від англ. Web browser) – програмне забезпечення для перегляду вебсайтів, тобто для запиту вебсторінок (переважно з Мережі), їх обробки, виведення й переходу від однієї сторінки до іншої. Перший браузер WorldWideWeb (WWW) був текстовим, здатний відображати тільки букви й цифри. Його створив 1990 р. програміст Тім Бернес-Лі, пізніше браузер перейменували у Nexus.

Вебсайт, або сайт (англ. website, від web (веб) і site (місце) – сукупність вебсторінок з їхнім вмістом, доступних у мережі інтернет, які об’єднані під єдиним доменним ім’ям.

Вебекономіка – (Internet economy) – розвиток власного бізнесу в інтернеті: відкриття сайту й віртуальних магазинів, використання електронної реклами й маркетингу, електронного документообігу.

Компонент поєднується як з іншомовними, так і з українськими коренями: *вебдоступність, вебвміст, вебоглядач* тощо.

Слова з компонентом *кібер-* досліджувала І. Кочан. Дослідниця зазначила, що компонент кібер- – це перша частина слів зі значенням кібернетичний або той, що має стосунок до кібернетики. Одні вчені вважають його терміном, інші – арготизмом, ще інші – архаїзмом. Як арготизм слово вживають на позначення ЕОМ (електронно-обчислювальних машин), кібернетичних машин, комп’ютера, а також факультету кібернетики у вищій школі [3, с.277]. Не всі сучасні словники містять такі слова. Найбільше їх у системі інтернет, де знаходимо: *кібкратака, кіберафера, кіберармія, кіберблоки, кібервійна, кібервійсько, кіберзагроза, кіберзакон, кіберзлочин, кіберзлочинність, кіберкафе, кібермафія, кібермотоцикл, кіберосвіта, кіберптах, кіберпростір, кіберскладник, кібертерорист, кіберхакер, кіберуніверситет, кіберикола* і под.

Кібератака – злочин, пов’язаний із хакерськими атаками на комп’ютер, мета якого – завладіти конфіденційною інформацією її власника.

Кібербезпека – це захист комп’ютерних систем та мереж від кібератак.

Кіберзлочин – злочин, здійснений із використанням комп’ютерної техніки.

Кіберзброя – 23 лютого, за день до вторгнення Росії в Україну, кіберзброя ста-

ла прелюдією до тотальної війни. Комп'ютерні системи в різних українських міністерствах, державних організаціях та банках були об'єктами розподілених атак типу "Відмова в обслуговуванні" (DDoS). Майже 300 тисяч IT-спеціалістів, як вітчизняних, так і іноземних, захищають цифровий фронт України та роблять численні атаки на сайти та сервіси Росії.

Серед складених термінів переважають двокомпонентні: *блокчейн мережі, державна реєстрація, додаток Дія, екосистема Дії, електронний підпис, електронний сервіс, електронні послуги, єдиний портал, інформаційні системи, хмарні обчислення, цифрова держава, цифрова трансформація, цифрові інструменти, цифрові зміни, цифрові технології, штучний інтелект, онлайн заява, послуга e-Малюк, онлайн заява, онлайн звернення, аналітичний модуль, Інтернет-економіка, вебекономіка, цифрова політика, модуль реєстрації* тощо. Вони переважають серед термінів словосполучень. Їх у нашому підборі є 112. За структурою вони не однотипні. Представлені двома моделями: прикметник + іменник (A+N) та іменник + іменник (N+ N).

Так, за першою моделлю утворені терміни: *аналітичний модуль, державна реєстрація, електронний сервіс, електронні послуги, єдиний портал, інформаційні системи, хакерська атака, хмарні обчислення, цифрова грамотність, цифрова держава, цифрова політика, цифрова трансформація, цифрові інструменти, цифрові зміни, цифрові технології* і под. Спостерігаємо чимало термінів з прикметником ЦИФРОВИЙ. Це зокрема:

Цифрова держава – це цифровий проєкт сучасної України, мета якого – зробити спілкування громадян і бізнесу з державою зручним, прозорим та людианим.

Цифрова політика – процес упорядкування політичного дискурсу під впливом цифрового поля, що визначає способи використання цифрової інфраструктури.

Цифрова трансформація – (англ. digital transformation) – це трансформація бізнесу шляхом перегляду бізнес-стратегії або цифрової стратегії, моделей, операцій тощо шляхом прийняття цифрових технологій., що прискорить продаж і зростання бізнесу. Компонент *цифровий* – легко поєднується як з іншомовними словами (політика, трансформація, інструменти, технології), так і з національними (держава, зміни).

Цифрові технології – це електронні інструменти, пристрої та ресурси, які обробляють, генерують або зберігають дані. До них належать: соціальні мережі, ігри, мультимедіа та мобільні телефони.

На другому місці терміни з компонентом *електронний*: *електронні засоби, електронний кабінет, електронний підпис, електронний сервіс, електронні послуги*.

Електронний кабінет – це інформаційно-телекомунікаційна система, створена для забезпечення реалізації платниками податків та державними органами своїх прав та обов'язків, визначених Податковим Кодексом України, в електронному вигляді. Стає основою трикомпонентних термінів – *електронний кабінет платника, електронний кабінет вступника, електронний кабінет водія*, які поповнюються й уточнюються в термінах: *електронний кабінет платника податків*.

Електронний сервіс – *e-сервіс* (англ. e-service) – всі види послуг і сервісу, які надають за допомогою електронних засобів (як приклад, за допомогою електронних засобів (Інтернету).

Електронна послуга (або *e-послуга*) – це адміністративна або інша публічна послуга, яку надають громадянину або юридичній особі в електронній формі. Сьо-

годні українцям доступно понад 50 електронних послуг.

Термін став основою для творення багатослівних аналогів: *портал електронних послуг, портал електронних послуг пенсійного фонду, портал надання електронних послуг, єдиний державний портал електронних послуг* тощо.

Чимало термінів запропоновано в короткому варіанті: *є-Громада, є-декларування, є-Майно, є-Бізнес, є-Малятко, є-Право, є-Засудження, є-Банкрутство, є-Нотаріат, є-Соціальний захист, є-Університет, є-Ліцензування, є-ДРАЦС, є-ЖКГ, є-РЗО, є-Провадження, є-Рибалка, є-Енергоефективність, є-Інсулін, є-Декларація з лікарем, є-План лікування; є-медичні обстеження* тощо. Порівняймо:

є-Малятко – комплексна послуга для батьків новонароджених. За однією заявою, поданою онлайн, можна зареєструвати народження дитини та отримати до 10-ти державних послуг від різних органів влади, потрібних при народженні дитини.

є-Бізнес – електронний бізнес, англ. e-business: претворення головних бізнес-процесів за допомогою інтернет-технологій. Прикладами є електронна комерція або торгівля, зокрема ті, що використовують мобільні засоби комунікації, електронний консалтинг, електронне видавництво і т. і.

є-Декларування – декларування посадовців – один із найбільш ефективних інструментів запобігання корупції в публічному секторі. Завдяки запровадженій 2016 р. системі *є-декларування* сьогодні кожен громадянин може дізнатися, які статки має посаовець, який отримує заробітну плату з коштів державного бюджету.

є-Університет, є-заліковка – це віртуальний щоденник, завдяки якому студент із будь-якого місця світу можуть перевірити оцінки з заліків та іспитів. Такі терміни пишуть то з великої літери основне слово, то з малої, через дефіс чи без нього. Новий правопис жодних застережень щодо таких слів не пропонує.

За моделлю “іменник + іменник” утворено терміни: *додаток Дія, екосистема Дії, онлайн заява, заявка на енергоаудит, послуга є-Малятко, онлайн звернення, модуль реєстрації, валідація ризиків, оплата онлайн, доступ до звітності, реєстр боржників, реєстр платників, реєстр підприємств, онлайн-середовище*. Наприклад:

Онлайн заява – документ, який можна надіслати з будь-якого гаджета у відповідну інстанцію. Тому існують можливості подати онлайн-заяву про реєстрацію шлюбу у відділ державної реєстрації актів цивільного стану, подати онлайн заяву в поліцію, зареєструвати смерть.

Онлайн звернення може бути в національну поліцію чи в кіберполіцію. Ці терміни також мають тенденцію до розширення й доповнення. Наприклад: *арешт коштів – автоматизований арешт коштів, модуль реєстрації – модуль реєстрації та зберігання даних, реєстр підприємств оцінка ризиків – автоматизація оцінки ризиків*.

1. Окремі галузі мають свої ключові терміни з однаковим стрижневим словом. Так, системи управління містом мають бути орієнтовані на людину та охоплювати такі поняття, об’єднані терміном “блок”: блок “Територія”, блок “Транспорт”, блок “ЖКБ”, блок “Соціальне забезпечення”, блок “Наука та культура” тощо. Так, блок “Організації” охопив системи контролю комерційних та некомерційних організацій, такі як: ліцензування, моніторинг, забезпечення зайнятості, інформаційні портали та інші відповідні механізми, а блок “Транспорт” – системи регулювання транспортних потоків та забезпечення ефективності транспортної інфраструктури.

Серед кількаслівних терміносполук виділяємо:

трикомпонентні: *діджиталізація державних послуг, онлайн реєстрація прав,*

єдиний державний реєстр, модернізація Державного реєстру, автоматизація ведення справ, автоматизація оцінки ризиків, питання цифрової грамотності, заявка на проектну документацію, реєстр кормових добавок та інші. Переважають структури: N+A+N (сплата електронного збору), A+A+N (Єдиний містобудівний кадастр), N+N+N (алгоритми валідації ризиків), A + N + N (автоматизований арешт коштів). Наприклад:

Автоматизація процесів стаціонару – прийом, обстеження та виписки пацієнтів, призначення препаратів, ін'єкцій тощо. Впровадження цільової моделі електронних медичних записів стаціонару за стандартом.

чотирикомпонентні: електронний обмін із банківськими установами, єдиний реєстр балансоутримувачів територій, підсистема електронних послуг “Субсидії”, фіксація публічно доступних даних, цифрові інструменти протидії рейдерству, вимога нотаріального посвідчення підпису, загальнодоступний портал для подання документів, Громадське обговорення проектів будівництва, Державний реєстр лікарських засобів (модернізований), державний реєстр медичних виробів, національний портал для управління будинком, Національний реєстр будівель та споруд, єдиний реєстр гуманітарної допомоги, загальнодоступний портал для подання документів, Національний реєстр будівель та споруд, громадське обговорення проектів будівництва і, зміна даних в проектній документації, єдиний реєстр гуманітарної допомоги тощо. Маємо моделі: A + N + N + N (Єдиний реєстр балансоутримувачів територій); A + N + A + N (Державний реєстр лікарських засобів); N + N + N + N (Автоматизація послуг Фонду Енергоефективності). Наприклад:

Державний реєстр лікарських засобів – це електронна система, що дає інформацію про зареєстровані в Україні лікарські засоби та інструкції для медичного застосування до них.

Єдиний реєстр гуманітарної допомоги – електронна система, що містить перелік осіб, які потребують гуманітарної допомоги.

Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) забезпечує автоматизацію ведення обліку медичних послуг та управління медичною інформацією, зокрема спрощує роботу закладів охорони здоров'я, сприяє якості та доступності медичних послуг для пацієнтів.

п'ятикомпонентні: єдина електронна система у сфері будівництва (ЄДЕССБ), функціонал для отримання консультації юридичного характеру, Інформаційний фонд у сфері громадського здоров'я, єдиний державний реєстр ветеранів війни. Переважає модель: A + A + N + N (єдина електронна система у сфері будівництва), N + N + N + A + N (функціонал для отримання консультації юридичного характеру), A + N + N + A + N (інформаційний фонд у сфері громадського здоров'я);

шестикомпонентні: запровадження електронних форм документів на заміну паперовим (N + N + N + N + N + N), онлайн-платформа громадського обговорення проектів будівництва (N + N + A + N + N + N), реєстр адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів (N + A + A + (N + A + N), Державний реєстр повноважень органів місцевого самоврядування, Єдиний реєстр з інформацією про будь-яку будівлю України ... Такі довгі терміни вже містять у своїй основі зміст поняття.

Це терміни різних структур, що містять комбінації запозичених та національних лексем. Багатокомпонентних термінів також понад 100.

Висновки. Нині ми опинилися в новому інформаційному просторі, пов'язаному з впровадженням цифровізації держави. Терміносистема цифрової держави активно

розвивається, поповнюється новими одиницями відповідно до окремих напрямів людської життєдіяльності. Терміносистема збільшується як кількісно, так і якісно. Сьогодні спектр їх різноманіття вражає, як і завдання, які вони виконують. Колись комп'ютери займали цілі приміщення, а зараз відповідно до тенденції до мінімізації набагато потужніші установки, зокрема мобільні телефони, можуть вміщатися в кишені. Окрім того, сучасний гаджет містить в десятки разів більше функціональних можливостей, ніж величезні перші комп'ютери. Розвиток інформаційного суспільства зумовлює зміни практично в усіх сферах життєдіяльності: від політики й управління до освіти й культури.

Терміносистема має чимало запозичень з англійської мови, а терміни, зазвичай, переважають кількаслівні. Найбільше їх мають 4 компоненти, що поєднують питомі та іншомовні основи, мають різну комбінацію частин мови (іменників та прикметників). Вони, як правило, вже за своїм змістом позначають суть поняття. Мінцифри вже видало 94 проекти, які ще потребують свого детального вивчення й лінгвістичного опису. Проблема, що виникає, пов'язана з передачею на письмі деяких термінів, оскільки вони з'явилися в різний час і ще до появи "Нового правопису", в якому, на жаль, про їх написання немає жодного слова.

Список використаної літератури

1. Долбнева Д. Просто про складне: діджиталізація як неминучий процес прогресивного розвитку української економіки. *Фінанси*. Львів : ЛНУ, 2021. № 3 (6).
2. Іртищева І. О., Сенкевич О. Ф. Цифрова трансформація регіонів України: об'єктивна необхідність, принципи цифрового розвитку та особливості регулювання. *Регіональна економіка*. 2020. №1. С. 14–21.
3. Кочан І. М. Слова з компонентом кібер- в сучасній українській мові. *Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна*. 2016. Вип. 63. С. 277–285.
4. Ляшенко В. І., Вишневецький О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2018. 252 с.
5. Ментинська І. Етапи становлення комп'ютерної термінології на тлі розвитку інформаційних технологій в Україні. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2023. Вип. 17. С. 181–190.
6. Молоткіна Ю., Костусяк Н., Навальна М. Іншомовна термінологічна лексика інформаційних технологій в українських інтернет-виданнях. *Волинь філологічна: текст і контекст*. 2021. № 31. С. 187–204.
7. Нікітін Ю. О., Кульчицький О. І. Цифрова парадигма як основа визначень: цифровий бізнес, цифрове підприємство, цифрова трансформація. *Маркетинг і цифрові технології*. 2019. № 4. Т. 3 (7). URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/907558.pdf>
8. Нові слова та значення : словник / Укл. Л. В. Туровська, Л. М. Василькова. К. : Довіра, 2008.
9. Ткачук Г. О. Цифрові трансформації: взаємозв'язок із системою економічної безпеки підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Вип. 4. Т. 11. С. 42–50.
10. Шимченко Л., Мірошніченко Д., Костенко Д. Цифрова трансформація України як механізм ефектизації комунікації влади з народом. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. № 14. С. 304–322.
11. The MARC Pilot Project. Final Report / Henritte D. Avram. Library of Congress. Washington. D.C., 1968. 183с.
12. Welcome to Project Gutenberg [Електронний ресурс] / Project Gutenberg URL : <https://www.gutenberg.org/>

References

1. Dolbnieva D. Prosto pro skladne: didzhitalizatsiia yak nemynuchy protses prohresyvnoho rozvytku ukrainkoi ekonomiky. *Finansy*. Lviv : LNU, 2021. № 3 (6) [in Ukrainian].
2. Irtysheva I. O., Sienkevych O. F. Tsyfrova transformatsiia rehioniv Ukrainy: obiektyvna neobkhdnist, pryntsyipy tsyfrovoho rozvytku ta osoblyvosti rehuliuвання. *Rehionalna ekonomika*. 2020. №1. S. 14–21 [in Ukrainian].
3. Kochan I. M. Slova z komponentom kiber- v suchasni ukrainkii movi. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia : Filolohichna*. 2016. Vyp. 63. S. 277–285 [in Ukrainian].
4. Liashenko V. I., Vyshnevskiy O. S. Tsyfrova modernizatsiia ekonomiky Ukrainy yak mozhlyvist pryryvnoho rozvytku : monohrafiia NAN Ukrainy, In-t ekonomiky prom-sti. Kyiv, 2018. 252 s. [in Ukrainian].
5. Mentynska I. Etapy stanovlennia kompiuternoї terminolohii na tli rozvytku informatsiinykh tekhnolohii v Ukraini. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainkoi movy yak inozemnoi*. 2023. Vyp. 17. S. 181–190 [in Ukrainian].
6. Molotkina Yu., Kostusiak N., Navalna M. Inshomovna terminolohichna leksyka informatsiinykh tekhnolohii v ukrainkyykh internet-vydanniakh. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst*. 2021. № 31. S. 187–204 [in Ukrainian].
7. Nikitin Yu. O., Kulchytskyi O. I. Tsyfrova paradyhma yak osnova vyznachen: tsyfrovyi biznes, tsyfrove pidpriemstvo, tsyfrova transformatsiia. *Marketynh i tsyfrovi tekhnolohii*. 2019. № 4. T. 3 (7). URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/907558.pdf> [in Ukrainian].
8. Novi slova ta znachennia : slovnyk / Ukl. L. V. Turovska, L. M. Vasylkova. K. : Dovira, 2008 [in Ukrainian].
9. Tkachuk H. O. Tsyfrovi transformatsii: vzaiemozviazok iz systemoiu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*. 2019. Vyp. 4. T. 11. S. 42–50. [in Ukrainian].
10. Shymchenko L., Miroshnichenko D., Kostenko D. Tsyfrova transformatsiia Ukrainy yak mekhanizm efektyzatsii komunikatsii vlady z narodom. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia*. 2022. № 14. S. 304–322 [in Ukrainian].
11. The MARC Pilot Project. Final Report / Henritte D. Avram. Library of Congress. Washington. D.C., 1968. 183c. [in English].
12. Welcome to Project Gutenberg [Електронний ресурс] / Project Gutenberg URL : <https://www.gutenberg.org/> [in English].

**TERMINOLOGY OF THE DIGITAL STATE IN UKRAINIAN
(STRUCTURE, SEMANTICS, ETYMOLOGY)**

Danylo Krokhmalnyi

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: Danylo.Krokhmalnyi@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-7167-4964>*

The article discusses the terminology system of the digital state that emerged in Ukraine in the first decades of the 21st century and is associated with the digitization of all services that it provides to a person to facilitate paperwork in all spheres of life.

It is clear that gadgets in all their forms and models have filled our existence. We cannot do without them

today, either in our public or personal lives. Gadgets are used today by everyone: children, teenagers, workers in various fields of education, science, technology, production, everyday life, and the elderly - pensioners.

With a smartphone, you can order train or plane tickets, pay for utilities, order medicines or products, and receive medical services. And today, when Ukraine is under martial law - to get a certificate about relatives or loved ones, help for refugees, to register for military, medical or other registration. Digital transformations actively meet the needs of creating a holistic mechanism of modern changes, which falls within the competence of the Ministry of Digital Transformation of Ukraine.

Terms and their concepts are of interest from the point of view of the processes of forming mechanisms of state administration, the penetration of reforms into various spheres: law, economics, education, science, culture, production, everyday life, etc.

The author turns to the analysis of the terminology of the Internet portal and the information content of digital transformation projects, taking into account their specifics. Having familiarized himself with important state documents, he collected and processed lexemes and their compounds related to the digitalization of the state, by structure, origin, clarified the meanings and models of the most used terms in this area. An excursion was made into the history of this industry, the main stages of its formation and establishment were outlined. The object of description was the terminology system of the newest scientific and practical sphere, and the subject was its specialized vocabulary. Since this is a relatively new scientific practice, then all members of society are involved in it, and it will be useful for both Ukrainians and foreigners to get acquainted with its basic concepts and terms. This will become the topic and subject of lectures, practical classes, conversations, dialogues, advice, discussions, disputes, prompts, recommendations.

Key words: digital state, terminology of digitalization, ukrainian language.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2024

доопрацьована 26.04.2024

прийнята до друку 01.05.2024